

معرفی گزارشی

کلیات

فرهنگ‌نامه تاریخی مفاهیم فلسفه ویراستار: یواخیم ریتر، کارل فرید گروندر، گتفرید گابریل، سیدمحمد رضا حسینی بهشتی، بهمن پازوکی؛ تهران: مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران - ۴۸۴ ص.

گزیده مفاهیم فلسفه اخلاق، سومین جلد از فرهنگ‌نامه تاریخی مفاهیم فلسفه است. بر اساس فهرست این فرهنگ‌نامه از میان ۳۷۱۲ مدخل ارائه شده در آن، ۳۲۲ مدخل به تاریخ تطور مفاهیم فلسفی در حوزه اخلاق اختصاص یافته است. ضرورت آشنایی با مفاهیم فلسفی در حوزه اخلاق و تطورات تاریخی آن‌ها در فضای اندیشه‌ورزی کشور، انگیزه‌ای برای تدوین این مجموعه بوده است.

مجموعه مقالات دومین همایش ملی سیره و معارف رضوی ویراستار: علی کشاورز، زیر نظر: عباس جوارشکیان، مشهد: بنیاد فرهنگی و هنری امام رضا(ع) - ۳۲۸ ص.

کتاب حاضر، مشتمل بر مجموعه مقالات ارائه

اسماعیل مهدوی راد

این ساحت گام نهاده و قلم‌فرسایی کرده‌اند. از جمله مهم‌ترین مسائلی که در حوزه نفس همواره مورد محور بحث و نظر بوده، می‌توان به حقیقت نفس، ابعاد وجودی نفس، قوا و توانایی نفس و نیز رابطه نفس با بدن اشاره کرد. در نوشتار پیش رو ابتدا گزارشی اجمالی از مهم‌ترین مباحث مطرح در زمینه نفس‌شناسی، ارائه شده و آن‌گاه به قوا و توانایی نفس انسانی از منظر فلسفه اشاره شده است.

«من» و جز «من»
غلامحسین ابراهیمی دینالی، ویراستار:
علی اوجبی، تهران: مؤسسه پژوهشی
حکمت و فلسفه ایران، ۳۵۲ ص

مسئله من و جز من یکی از مسائل عمده و بنیادی است که انسان قبل از هر چیز دیگر آن سرو کار دارد. این مسئله به صورت‌های دیگر همواره در میان افراد بشر مطرح بوده است. با این همه به محتوای ژرف آن کمتر توجه شده است. سرنوشت شرک و توحید به بررسی درست این مسئله گره خورده است. به همین دلیل، می‌توان گفت اندیشیدن در مورد این مسئله از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است. دکتر ابراهیمی دینالی در کتاب حاضر به بررسی این مسئله پرداخته است.

فلسفه

سیر تطور نفس از دیدگاه حکمت
متعالیه و حکمت مشاء
مهری چنگی آشتیانی، تهران:
آرمان‌نگار، (وابسته به شرکت داده‌های
رایانه‌ای البرز)، ۹۸ ص.

اندیشه‌وران و متفکران عرصه اخلاق و فلسفه از صدر تا ذیل و از شرق تا غرب، همه به نوعی به

**التوحيد الخالص الجلی و نفس قواعد
الشرك الخفی
عبدالکریم عقیلی، قم: دار التفسیر،
ص ۴۹۶**

در کتاب حاضر برخی از ابعاد توحید و ارتباط آن با ولایت اهل بیت (ع) مطرح شده است. زبان این کتاب عربی است. در این نوشتار، ضمن بیان برخی از مفاهیم توحید و ابعاد و مراتب آن، مانند توحید در ذات، صفات و افعال، به شرح مفهوم برخی از اسما و صفات الهی پرداخته شده و ارتباط این اسما و صفات با اهل بیت (ع) بیان گردیده است. نویسندۀ معتقد است که اهل بیت (ع) تجلی اسما و صفات الهی هستند و بدون شناخت ابعاد ولایی امکان پذیر نیست. در مجلد سوم این کتاب، احادیث بیستم تا بیست و هشتم مطرح گردیده است. برخی از موضوعات مطرحه در جلد سوم عبارتند از: تبیین صفات خالق و مخلوق، ناتوانی در شناخت خدا، توحید افعالی، مقامات رسول خاتم (ص)، انسان کامل، جایگاه رسول اعظم (ص) در عالم، حقیقت مقام حضرت محمد (ص) مقام انسان و ...

**بدعت در نگاه قرآن: ویرایش دین و
ویرایش گران آن
علی محمد یزدی؛ تهران: پژوهشگاه
علوم و فرهنگ اسلامی، ۳۹۶ص.**

در کتاب حاضر بدعت از نگاه قرآن کریم مورد بررسی قرار گرفته است. ابتدا مفهوم واژه بدعت و مشتقات آن در قرآن آورده شده است. سپس مفهوم بدعت با مفاهیمی چون دروغ، خرافات، نوآوری، غلو، افترا، سنت، تفسیر باطل از دین و ... مقایسه شده است. در ادامه به انواع بدعت اشاره شده و بدعت‌ستیزی در چهار انحراف توسعه توهمی بدعت، توسعه حقیقی بدعت، تساهل و مصلحت‌اندیشی، تفاوت رفتار و عمل آسیب‌شناسی شده است. نقش قرآن در برجیده شدن بدعت‌ها نیز گفته شده و زمینه‌ها و زمینه‌نماهای بدعت‌گذاری بیان شده و نمونه‌های بدعت‌های اعتقادی و عملی معرفی شده است. در ادامه سیر بدعت‌گذاری

انسان نئاندرتال، دین انسان کرومانیون و دین انسان‌ها در عصر نوسنگی مطرح شده است. سپس ویژگی‌های عمومی ادیان ابتدایی مانند مانا، شمنیزم، تابو، توت‌پرستی، آنیمیزم و ... بیان شده است.

در ادامه در خصوص منشاء دین هفت نظریه مورد بررسی قرار گرفته است. در بخش بعدی ادیان ابتدایی در جوامع امروزی شامل ادیان بومی آفریقا، آمریکا، اقیانوس آرام و ... معرفی شده‌اند. در ادامه ادیانی که به ادیان خاموش موسوم هستند، در بین‌النهرین، مصر قدیم، یونان باستان، امپراتوری روم و قاره آمریکا مورد واکاوی قرار گرفته‌اند.

علوم قرآن

**بررسی تطبیقی اعجاز قرآن از دیدگاه
علامه طباطبایی و آلوسی
نسرین حسن‌پور؛ ویراستار: جمشید
عزیزی، اهواز: کردگار، ۱۱۴ص**

قرآن معجزه جاوید اسلام است و اعجاز آن از این جهت است که هیچ کس را توانایی آوردن سوره‌ای همانند سوره‌های قرآن نیست و اگر تمام دانشمندان و متفکران عالم جمع شوند و عقول خود را روی هم بپرند هرگز نخواهند توانست جملاتی مانند یک سوره از سوره‌های قرآن را بسازند. کتاب حاضر در سه فصل نگاشته شده که فصل نخست درباره اعجاز قرآن و فصل دوم وجوه اعجاز قرآن است. در فصل سوم دیدگاه علامه طباطبایی، مفسر بزرگ شیعه و آلوسی، از مفسرین اهل سنت، پیرامون وجوه اعجاز قرآن بررسی شده است.

ادیان

**علم و دین
عبدالحمید آکوچکیان، قم: دفتر نشر
معارف (وابسته به نهاد نمایندگی مقام
رهبری در دانشگاه)، ۳۴۰ص**

کتاب حاضر دفتر پنجاه و چهارم از مجموعه پرسش‌ها و پاسخ‌های دانشجویی با موضوع علم و دین است. این اثر به همت اداره مشاوره و پاسخ معاونت آموزش و پژوهش نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه تهیه شده است.

در این اثر چهل و هفت پرسش در قالب سه بخش پاسخ داده شده است. در بخش اول با عنوان مرزشناسی علم و دین در رابطه با معنای علم و دین، رابطه علم و دین، فلسفه علم، رابطه عقل و دین، پیوند دین و سیاست، راست‌آزمایی علوم تجربی، کاربدهای معرفتی دین، نقش دین در ساحت علم و بالعکس و مواردی از این دست، پرسش‌هایی مطرح شده است. سپس در بخش بعدی، نسبت علم و دین بررسی شده است. در این خصوص تعامل، تمایز، تعارض و کارکرد میان علم و دین مطرح شده است. در ادامه کارکردهای علم و دین از زوایای گوناگونی بررسی شده، از جمله می‌توان به این موارد اشاره کرد: مدیریت فقهی، علم سکولار، علوم معصومین (ع)، قوانین هستی، داروینیزم، شبیه‌سازی، معجزات، طالع‌بینی و ...

**ادیان ابتدایی و خاموش
عبدالرحیم سلیمانی اردستانی، قم:
کتاب طه (وابسته به مؤسسه فرهنگی
طه)، ۲۰۸ص**

در کتاب حاضر در خصوص ادیان ابتدایی و خاموش مباحثی ارائه شده است. این اثر، از سری کتاب‌های مطالعات فرق، مذاهب و ادیان است. ابتدا مطالبی در خصوص دین

بیان شده و نمونه‌های بدعت‌های اعتقادی و عملی معرفی شده و سیر بدعت‌گذاری در اعصار و مکاتب مختلف عنوان شده است. در نهایت نحوه برخورد با بدعت‌ها و احکام فقهی بدعت آورده شده است.

حدیث

ضیاء الشهاب: شرح فارسی شهاب الاخبار قاضی قضای
محصح: جويا جهانبخش، حسن عاطفی، عباس بهنیا، تهران: مؤسسه نشر میراث مکتوب، ۱۰۲۲ ص.

کتاب حاضر شرحی است بر کتاب شهاب الأخبار اثر قاضی قضای که احتمالاً در حدود سده هفتم به نگارش درآمده است. متأسفانه نام شارح آن مشخص نیست، اما می‌توان گفت که از دانشمندان اهل تسنن بوده و در حدیث پژوهشی و حدیث‌شناسی دستی داشته و شرح او برتری‌های آشکار فنی بر سه ترجمه و شرح پارسی دیگر شهاب دارد. ضیاء الشهاب همچنین از جهت برخورداری از پاره‌ای واژگان و ساختارهای دستوری کهن و نادر واجد اهمیت است.

فقه

ارث زوجه: از منظر فقیه اهل بیت عصمت و طهارت (ع) حضرت آیت‌الله العظمی صانعی (مدظله‌العالی)
گردآورنده: فخرالدین صانعی، قم: فقه الثقلین، ۱۳۲ ص

در کتاب حاضر مبحث ارث زوجه، برگرفته از

نظریات فقهی آیت‌الله العظمی یوسف صانعی مطرح شده است. یکی از موضوعات فقهی‌ای که بین عامه و خاصه در آن اختلاف وجود دارد، مسأله کیفیت ارث بردن زن از اموال شوهر می‌باشد. در این کتاب ابتدا موضوع بحث مطرح شده و اقوال شش‌گانه فقه در این زمینه ارائه شده است. سپس اشکالات و استدالات هر یک بیان شده و بدان‌ها پاسخ داده شده است. در ادامه اینکه زوجه از کدام یک از ماترک زوج محروم است، مطرح شده است.

انتخاب از نگاه فقه

روح‌الله شریعتی؛ ویراستار:
محمداسماعیل انصاری، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۳۹۲ ص.

اثر حاضر با روش اجتهادی به بررسی فقهی انتخابات عرصه‌های مختلف نظام سیاسی اسلام پرداخته است. ابتدا مفهیم فقه، فقه سیاسی، انتخابات، رفراندوم، مشورت، بیعت، دموکراسی، مردم‌سالاری و ... تبیین شده است. سپس پیشینه و تاریخچه انتخابات، انواع مشارکت، اشکال انتخابات، نظام‌های انتخاباتی و گستره انتخابات گفته شده است. در ادامه مبانی فقهی انتخابات در سه محور بیعت، شورا و مشورت و اعتبار رأی اکثریت مطرح شده است. پس از بررسی مبانی فقهی انتخابات، لازم است عرصه‌های مختلف آن بررسی گردد. امروزه از انتخابات بیشتر در مواردی مثل تعیین نوع نظام سیاسی، تعیین تکلیف در موضوعات مهم، انتخاب قانون‌گذار، انتخاب حاکم و ... نگاه فقه سیاسی اسلام و با استفاده از مستندات فقهی، مشروعیت آنها از نگاه فقه بررسی شده است. در نهایت مسائل انتخابات مانند: شرایط انتخاب‌کنندگان، شرایط انتخاب شونده‌گان و فروعاتی از انتخابات از دیدگاه فقه گفته شده است.

کلام و عقاید

دلایل الصدق لنهج الحق

محمدحسن مظفر، قم: آل‌البیت (ع)
لاحیاء التراث - ۵۶۸ ص

دلایل الصدق لنهج الحق تألیف محمدحسن مظفر، کتابی به زبانی عربی در اثبات عقاید شیعی علامه حلیدر کتاب نهج‌الحق و نقد ورد دیدگاه‌های فضل ابن‌روزبهان خنجی در کتاب ابطال الباطل است. مظفر در ابتدای کتاب مقدمه‌ای نسبتاً مفصل در باب نقل روایات آورده و طی آن به بررسی صحاح سته اهل سنت پرداخته است. در ادامه نقل علامه حلی را آورده و سپس قول فضل بن‌روزبهان را آورده و در نهایت به تبیین و توضیح می‌پردازد. مؤلف در شکل‌گیری این اثر از منابع مهم اهل سنت بهره برده و به آنها استناد کرده است. مؤلف از نگارش این کتاب در سال ۱۳۵۰ ق فراغت یافته است و دلایل الصدق را از این جهت نوشته است که احقاق الحق قاضی نورالله شوشتری را مفصل و طولانی یافته است. محمدحسن مظفر با نگاهی به سه کتاب یاد شده، این کتاب را با بیانی جدید و نیز نقل و رد برخی از سخنان ابن‌تیمیه نگاشته است. او در هر مبحث ابتدا سخنان علامه حلی با عبارت قال المصنف، آنگاه گفته‌های روزبهان را با عبارت و قال الفضل نقل می‌کند و سپس خود مطالبی در توضیح و تبیین بیشتر مسأله می‌افزاید. مظفر در ابتدای کتاب، مقدمه‌ای نسبتاً مفصل در باب نقل روایات آورده و طی آن به بررسی صحاح سته اهل سنت پرداخته است. در این مجلد که ادامه مباحث امامت است، در خصوص خلیفه بعد از پیامبر و جریان‌هایی که بعد از وفات پیامبر اتفاق افتاد، مباحثی مطرح شده است.

المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص)،
۵۵۴ ص.

کتاب حاضر سیری در احوالات علمی و اخلاقی آیت الله العظمی سید محمدحجت کوه‌کمری (۱۳۱۰ - ۱۳۷۲ ق. ۹۰ دارد. ابتدا تبار و نسب‌نامه این فقیه بزرگوار بررسی شده و شرح حال زندگی ایشان از ولادت تا هجرت به نجف، بازگشت دوباره به تبریز، سکونت در حوزه علمیه قم، مسافرت‌ها، اجازات، آثار و تألیفات، تقریظ‌ها، نامه‌ها، تدریس و شاگردان گفته شده است. سپس خدمات اجتماعی و فرهنگی آیت الله العظمی کوه‌کمری مانند افتتاح مدرسه حجتیه تشریح شده است. در ادامه خصوصیات اخلاقی ایشان به طور مفصل بررسی شده است. از جمله خصوصیات اخلاقی ایشان می‌توان به صبر، سکوت، کثرت مطالعه، شمّ فقاقت، زهد و ... اشاره کرد. فعالیت‌های سیاسی آیت الله العظمی کوه‌کمری نیز در ادامه مطرح شده و در خصوص وفات و بازماندگان ایشان مباحثی ارائه شده است. در نهایت مصاحبه‌هایی با آیات عظام درباره ایشان، اسناد و تصاویری از آیت الله العظمی کوه‌کمری آورده شده است.

عرفان

انسان کامل در متون عرفانی اسلام

سید ابوالحسن موسوی؛ تهران:
دانشگاه بین‌المللی اهل بیت (ع)، ۶۰۶،
ص.

کتاب حاضر تحقیق و پژوهشی است که در آن مؤلف به بررسی مفهوم و جایگاه انسان کامل در متون عرفان اسلامی می‌پردازد. این کتاب شامل سه باب است که باب اول پیرامون تعاریف

در این راستا مباحثی در خصوص علل تشکیل حزب، چگونگی فعالیت حزب و شخصیت‌های حزب‌التحریر که شامل کتاب، سنت، اجتماع و قیاس است، مطرح شده و در ادامه اندیشه‌های کلامی حزب بررسی شده است. روش کلامی حزب گفته شده و چیستی عقیده اسلامی و ایمان از منظر حزب توضیح داده شده است. دیدگاه حزب‌التحریر در خصوص توحید، نبوت، خلافت و معاد نیز تشریح شده است. در نهایت سایت‌شناسی توصیفی و قانون اساسی جریان حزب‌التحریر ارائه شده است.

شرح حال

صدر اندیشه: سیری در زندگی، را و
اندیشه‌های شهید سید محمدباقر صدر
عبدالله نصری، تهران: دفتر نشر فرهنگ
اسلامی، ۷۳۲ ص

سید محمدباقر صدر یکی از اندیشمندان بزرگ جهان اسلام و از مصادیق بارز یک عالم دینی است. صدر در عمر چهل و هشت ساله خود آثار بزرگی بر جای گذاشته که نشانگر نبوغ اوست. ابعاد گوناگون نظری و عملی او از وی چهره‌ای کم‌نظیر در تاریخ تفکر معاصر اسلامی ساخته است. او که تفکر را جدی می‌گرفت، به عنوان یک اندیشمند مسلمان هرگز ادعا نداشت که همه اندیشه‌های درست از آن متفکران اسلامی است. نگارنده در کتاب پیش رو تلاش کرده تا زندگی، اندیشه‌ها و آرای شهید محمدباقر صدر را مورد مطالعه و بررسی قرار دهد.

حجت فقیهان: سیری در حالات علمی و اخلاقی آیت الله العظمی سیدمحمد حجت کوه‌کمری (۱۳۱۰ - ۱۳۷۲ ق)
محمد الوان‌ساز خوئی، قم: مرکز بین

سیاست

بایدها و نبایدهای دین و سیاست

یوسف قرضاوی؛ مترجم: عبدالعزیز
سلیمی، تهران: احسان، ۲۸۲ ص؛ زبان
اصلی: عربی.

کتاب حاضر دربردارنده پژوهشی در ارتباط با دین و سیاست است که در پنج بخش سامان دهی شده است. بخش نخست به تعریف مفاهیم و مبانی مربوط به دین و سیاست از نظر لغوی و اصطلاحی اختصاص دارد و سیاست را از نگاه فقیهان با توجه به گرایش‌های متفاوت مذهبی آنان مورد بررسی قرار می‌دهند. در بخش دوم به بررسی پیوند میان دین و سیاست از نگاه اسلامی‌ها و سکولارها پرداخته شده است. پیوند میان دین و دولت، از نگاه اسلام‌گرایان و سولارها، بررسی اندیشه سکولاریسم و تحلیل موضوع دخالت اقلیت‌های مسلمان در کشورهای اروپایی در امور سیاسی، محورهای دیگر مورد بحث در این کتاب است.

مبانی معرفتی و کلامی جریان حزب
التحریر

سید وحید کاشانی، قم: مرکز
بین‌المللی ترجمه و نشر
المصطفی (ص)، ۴۴۸ ص.

در کتاب حاضر مبانی معرفتی و کلامی جریان حزب‌التحریر مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. حزب‌التحریر، حزبی سیاسی - اسلامی است که در سال ۱۹۵۳ م. توسط شیخ تقی‌الدین النبهانی تأسیس گردید. این حزب با الهام از آموزه‌های قرآنی و از طریق فعالیت‌های سیاسی در صدد احیاء خلافت اسلامی واحد در سرتا سر جهان اسلامی می‌باشد. ابتدا حزب‌التحریر به طور کامل معرفی شده است.

است. باب دوم نظریه انسان کامل در مکاتب و ادیان قبل از اسلام را تشریح می‌کند. باب سوم به بررسی یک انسان کامل در متون عرفانی شخصیت‌ها، محققان عرفانی می‌پردازد. از آنجا که این کتاب دربردارنده آراء شخصیت‌های عرفانی است که اکثراً از اهل سنت هستند، لذا اکثر منابعی که از آن‌ها برای تدوین این کتاب استفاده شده از علمای اهل سنت است.

مجالس عارفان: بیست و دو مجلس
نویافته از ابوسعید ابوالخیر - خواجه
یوسف همدانی و عارفی ناشناخته
اکبر راشدی‌نیا، تهران: فرهنگ معاصر،
۳۳۲ص

مجالس عارفان بخش اندکی از گنجینه ادب و معرفت پارسی است که پیش از این برای ما ناشناخته بود. این کتاب که برای نخستین بار منتشر می‌شود، بیست و دو مجلس از مجالس پرشور و عارفانه شیخ ابوسعید ابوالخیر، خواجه یوسف همدانی و عارفی ناشناخته را در خود جای داده است. مجالس عارفان یکی از کهن‌ترین و لطیف‌ترین متون ادبیات فارسی است که ما را در شناخت بهتر ادبیات و فرهنگ ایران اسلامی یاری می‌کند.

هنر

هنر و معماری در ادیان جهان

لسلی راس؛ مترجم: علی عسگری،
پروین سلامی؛ مصحح: سید مهدی
هاشمی کاشانی، فرزاد اسدی؛
ویراستار: مریم پرستش، معصومه
تراز، تهران: مارلیک، ۵۰۸ص.

ادیان در جهان سنتی به عنوان عنصر غالب در تعیین خط فکری و آداب و منش‌های جوامع مطرح بوده و در شکل‌گیری و نحوه گسترش هنرها تأثیر ژرف داشته، به طوری که در جهان

سنتی دین با فلسفه زندگی و هنرها همراه و همزاد است. جهان‌بینی‌های متفاوت تأثیرات مختلفی در فرهنگ و رفتار جامعه دارند و بی‌شک آرمان‌های انسانی بر کلیه فعالیت‌ها، به ویژه آثار هنری - مذهبی آن‌ها سیالیت می‌یابد. نویسندگان در کتاب حاضر تلاش کرده تا با آشکار کردن اعتقادات گوناگون به واسطه مستندات هنری و قالب‌های معماری به این نکته اشاره کند که اعتقادات مذهبی نقش محوری در زندگی انسان‌ها در طول تاریخ داشته و این حقیقت در توجه بشر به ایجاد هنر و معماری مذهبی در گذشته و حال بارز است.

ادبیات

استعاره در بلاغت اسلامی

به اهتمام: محمدمهدی مقیمی‌زاده،
تهران: طهورا، ۱۲۸ص.

یکی از مباحث اصلی در بلاغت اسلامی، بحث استعاره است که از همان آغاز مورد توجه بلاغت‌دانان بود. در طول تاریخ بلاغت، تعاریف متعددی از استعاره صورت گرفته و انواع فراوانی را برای آن برشمرده‌اند، تا حدی که ممکن است موجب آشفتگی و پریشانی پژوهشگر شود در این پژوهش تلاش شده که سیر مفهوم استعاره در بلاغت اسلامی بر اساس آثار مهم این حوزه ترسیم شود.

هفت منظومه حماسی

(بیژن‌نامه، کک‌کوه‌زادنامه، ببر بیان،
پتیاره، تهمینه‌نامه کوتاه، تهمینه‌نامه
بلند، رزم‌نامه شکاوند کوه)

محقق: رضا غفوری، تهران: مؤسسه
نشر میراث مکتوب، ۴۶۸ص

کتاب حاضر دربردارنده هفت منظومه کوتاه و

بلند است. این منظومه‌ها عبارتند از بیژن‌نامه، کک‌کوه‌زادنامه ببر بیان، داستان پتیاره، تهمینه‌نامه کوتاه، تهمینه‌نامه بلند، رزم‌نامه شکاوند کوه. این هفت منظومه‌ها همگی جزء منظومه‌های پهلوانی به شمار می‌آیند و برای نخستین بار است که به صورت مستقل انتشار می‌یابند. اگرچه این منظومه‌ها به تقلید از شاهنامه سروده شده‌اند، اما اهمیت آن‌ها برای برخی پژوهش‌های اساطیری - حماسی و بررسی سیر تاریخی حماسه‌سرایی در ادبیات فارسی درخور توجه است.

فرهنگ‌نامه اعلام جغرافیایی
در شاهنامه با محوریت بخش
اساطیری و پهلوانی
(بر اساس شاهنامه چاپ مسکو)
سودابه خداکرمی، همدان: فراگیران
سینا، ۲۸۸ص.

کتاب حاضر پژوهشی است که با هدف گشودن دریچه‌ای تازه رو به سوی شناخت اساطیری و حماسه‌های ایرانی از طریق شناخت جغرافیای اساطیری و حماسی نگاشته شده است. شناخت جغرافیای اساطیری و حماسی، یکی از مهم‌ترین و فوری‌ترین لوازم راه بردن به دنیای فرهنگی و اندیشه کهن بشری است. این پژوهش به روش کتابخانه‌ای و بر اساس گردآوری، تلفیق، تحلیل و نتیجه‌گیری از مطالب و منابع متعدد صورت گرفته است. اساس کار، بر ساختن تصویری از جغرافیای جهان است بر انسان که ایرانیان به آن باور داشتند، نه تصویری که برواقیت‌ها است.

خیام نیشابوری در شعر معاصر عراق:
بررسی دیوان اشعار عبدالوهاب البیاتی

اکرم روشنفکر، ثریا رضایی‌فر؛
ویراستار: علی لاغر فیروزجائی، رشت:
کتبیه گیل، ۱۴۲ص.

کتاب حاضر، با رویکرد فراخوانی «خیام» در اشعار «عبدالوهاب البیاتی» نخستین تألیفی است که به بررسی مجموعه اشعار «البیاتی» با رویکرد خیام پژوهشی پرداخته است. سبک

نزاع دو قدرت بزرگ ایران و روم باستان بود. با ظهور اسلام و قدرت‌گیری حکومت اسلامی، این حاکمات نیز به جمع مدعیان تملک این سرزمین زیبا و رؤیایی پیوستند. نویسنده این کتاب تلاش دارد با بهره‌گیری از نوشته‌های یکی از نویسندگان ارمنی معاصر با این مقطع از درگیری‌ها و مقایسه آن با گزارش‌های دیگر نویسندگان معاصر به ابعاد تازه‌ای از حوادث فتوحات حاکمان سرزمین‌های اسلامی در دهه‌های میانی قرن اول هجری دست یابد. در این راستا ابتدا در خصوص جغرافیای کشور ارمنستان مباحثی مطرح شده و خاستگاه قوم ارمنی گفته شده است. سپس تاریخ اجتماعی و تاریخی سیاسی ارمنستان بررسی شده و زندگی‌نامه مورخ ارمنی، سبه‌ئوس و همچنین شیوه تاریخ‌نگاری وی گفته شده است. در ادامه سرآغاز روایت سبه‌ئوس از فتوحات، نبرد اجنادین، یرموک و قادسیه به بحث گذاشته شده است. فتح ارمنستان نیز به طور کلی تشریح شده است. نزاع دینی میان ارمنستان و بیزانس، پیمان صلح ارمنستان، لشکرکشی مجدد بیزانس به ارمنستان و پیوستن دوباره ارمنستان به قلمرو اسلامی از دیگر مباحث این کتاب است. در نهایت پیوستی درباره فتوحات اسلامی در ارمنستان قبل از انعقاد پیمان صلح میان مسلمانان و ارمنیان آورده شده است.

سرد و یخ‌زده صبحگاهی، مردمی که برای رفتن به سرکار و محل تحصیل از خانه‌هایشان بیرون زده‌اند به سمت محل شلیک گلوله کشیده می‌شوند. لحظاتی قبل از آن، سرپاسبان «محمدرضا یونسی» مأمور گشت انتظامی مرکز - مستقر در خیابان استخر - به فرد ناشناس و غریبه‌ای که در پیاده‌رو ضلع غربی خیابان استخر در حال تردد بود، ظنین شده بود».

روزنامه خاطرات ناصرالدین شاه قاجار (از ربیع‌الاول ۱۳۰۸ الی ربیع‌الثانی ۱۳۰۹ ق.)

مصحح: مجید عبد امین، نسرين خلیلی، تهران: پژوهشگاه میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، ۴۰۴ ص.

کتاب حاضر، نخستین کتاب از مجموعه خاطرات روزانه ناصرالدین شاه قاجار، مربوط به سال‌های پایانی حیات وی، موجود در مخزن اسناد خطی کاخ موزه گلستان است که در قالب کتاب چاه‌هایی با ترکیب زمانی به رشته تحریر درآمده است. این کتاب شامل خاطرات روزانه ناصرالدین شاه از ربیع‌الاول سال ۳۸۰،۱ تا ربیع‌الثانی ۳۰۹،۱ هجری قمری است. در شروع این کتاب آمده است: «در سفر فرنگستان ثالث، سه کتابچه دست گرفته، روزنامه نوشتم، کتابچه آخری را از خروج از بوداپست مجارستان دست گرفتم تا به طهران رسیدیم و بعد نوشتیم تا سنه ۱۳۰۸ «بارس ئیل»، اواسط میزان که از شهرستانک برگشتیم به سلطنت آباد و از آنجا رفتیم شکار ورجین».

۲۱۰۴. ارمنستان در جبهه بیزانسی فتوحات اسلامی: به روایت سبه‌ئوس مورخ ارمنی

فایز نجیب اسکندر؛ ویراستار: محمداسماعیل انصاری قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۲۰۰ ص.

در کتاب حاضر کشور ارمنستان در جبهه بیزانسی فتوحات اسلامی مورد بررسی قرار گرفته است. ارمنستان سرزمینی کهن است که از دیرباز مورد

بینابین عصر سلجوقی، مضامین رباعیات حکیم عمر خیام، دانش حکیم عمر خیام، ویژگی‌های رباعیات خیام، زمان و محیط پرورش عبدالوهاب البیاتی، مطالعه این شاعر، دل‌بستگی‌های عبدالوهاب البیاتی، سفر البیاتی به ایران، گرایشات حزبی عبدالوهاب البیاتی، جذابیت رباعیات خیام برخی از موضوعات مورد بررسی این کتاب هستند.

تاریخ

تاریخ کشیک‌خانه همایون

محمدشریف کاشانی، مصحح: اصغر دادبه، مهدی صدری، تهران: مؤسسه نشر میراث مکتوب، ۵۸۸ ص.

موضوع کتاب حاضر در حقیقت بازگو کردن منتخبی از خاطرات «نجیب» است که در ایام کشیکی که وی به عنوان مصاحب و مؤنس از سوی شاه «سلیمان صفوی» برای «سلطان جلال‌الدین اکبر» مأمور شده بود تا در روزهای شنبه و چهارشنبه از صبح تا شام هم‌نشین و مونس و هم‌صحبت شاهزاده هندی باشد و مطالب و موضوعات مطروحه از سوی او را همراه با توضیح پاسخ گوید و نیز با سخنان خود با عنوان ملک‌شعرا او را سرگرم سازد.

مصطفی شجاعیان و رمانتیسیم انقلابی

انوش صالحی، تهران: شرکت نشر قطره، ۴۸۲ ص

در کتاب حاضر، نگارنده به شرح زندگی و مبارزات «مصطفی شجاعیان» می‌پردازد. در بخش «روایت شهادت» از همین کتاب می‌خوانیم: «صبح روز پنجشنبه ۱۶ بهمن ۱۳۵۴ صدای گلوله‌ای در خیابان استخر واقع در محدوده مرکزی شهر تهران طنین‌انداز می‌شود. در هوای